

Αθήνα, 18 Φεβρουαρίου 2016

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

«Επιχειρηματικότητα 2014-15: Η Δυναμική του

Επιχειρηματικού Συστήματος στην Ελλάδα της Κρίσης»

Την ετήσια έρευνα για την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα, με τίτλο: «Επιχειρηματικότητα 2014-15: Η Δυναμική του Επιχειρηματικού Συστήματος στην Ελλάδα της Κρίσης», παρουσίασε σήμερα το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE). Η έρευνα εντάσσεται στο πλαίσιο του Global Entrepreneurship Monitor (GEM).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας το 2014, μεταξύ άλλων, καταγράφεται σημαντική αύξηση των πολιτών που ξεκινούν νέα επιχειρηματική προσπάθεια, πτώση των ποσοστών διακοπής επιχειρηματικής δραστηριότητας, αλλά και ενίσχυση της εξωστρέφειας. Από την άλλη πλευρά, τα περισσότερα επιχειρηματικά εγχειρήματα είναι αποτέλεσμα ανάγκης, χαρακτηρίζονται από έλλειψη καινοτομικότητας, ενώ κυριαρχούν οι μικρές και οι οικογενειακές επιχειρήσεις, στοιχεία που υποδεικνύουν ότι η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα παραμένει ρηχή. Η βελτίωση σε ορισμένους δείκτες επιχειρηματικότητας που καταγράφεται στη μελέτη είναι πιθανό να είναι εύθραυστη, καθώς το 2015 οι συνθήκες επιδεινώθηκαν εξαιτίας της αβεβαιότητας, της παρατεταμένης διαπραγμάτευσης, της επιβολής κεφαλαιακών περιορισμών και της συρρίκνωσης της οικονομίας.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με την έρευνα, το ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 18-64 ετών που βρίσκεται σε αρχικά στάδια επιχειρηματικής ενεργοποίησης ανήλθε το 2014 σε 7,8% έναντι 5,2% το 2013, επίπεδα υψηλότερα από το μακροχρόνιο μέσο όρο του δείκτη (2003-2014). Τα πρώτα αποτελέσματα από την ανάλυση των στοιχείων για το 2015 καταγράφουν μικρή πτώση του δείκτη στο επίπεδο του 6,9%. Η συνεχιζόμενη ύφεση οδηγεί, συγκριτικά με άλλες χώρες, περισσότερους πολίτες στον επιχειρηματικό στίβο από ανάγκη, παρά για λόγους αξιοποίησης πραγματικών επιχειρηματικών ευκαιριών. Η ελληνική επιχειρηματικότητα που κινητοποιείται από τον εντοπισμό ευκαιριών (30,5%) κινείται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο των χωρών καινοτομίας (54,9%), ενώ στον αντίποδα, το ποσοστό των ατόμων στην Ελλάδα που εισέρχονται στον επιχειρηματικό στίβο λόγω ανάγκης (43,6%) κινείται σε πολύ υψηλότερα επίπεδα συγκριτικά με τον μέσο όρο των χωρών καινοτομίας (23,9%). Έτσι, η Ελλάδα βρίσκεται στη τελευταία θέση της κατάταξης μεταξύ των χωρών καινοτομίας μελών της Ε.Ε. σε όρους επιχειρηματικότητας ευκαιρίας και στην πρώτη θέση της κατάταξης σε όρους επιχειρηματικότητας ανάγκης.

Το ποσοστό του πληθυσμού που δηλώνει πως έχει διακόψει ή αναστείλει την επιχειρηματική του δραστηριότητα το 2014 ανέρχεται στο 2,8% του πληθυσμού, χαμηλότερα δηλαδή από το αντίστοιχο ποσοστό το 2013 (4,8%) και σε μικρή απόσταση από το μέσο όρο των χωρών καινοτομίας στοιχείο που δείχνει ότι η επιχειρηματική δραστηριότητα στη χώρα άρχισε να θωρακίζεται απέναντι στην πολυετή κρίση. Είναι πιθανό, τα επιχειρηματικά εγχειρήματα που

αναπτύχθηκαν στην Ελλάδα εντός της κρίσης να είχαν καλύτερα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά που να διασφαλίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την βιωσιμότητά τους. Οι οικονομικοί παράγοντες και ειδικότερα η έλλειψη κερδοφορίας με ποσοστό 68% σημειώνεται ως ο βασικότερος παράγοντας διακοπής ή αναστολής λειτουργίας της επιχείρησης.

Το 2014 διαφαίνεται μια στροφή στην εξωστρέφεια, ένδειξη που όμως ακόμα δεν έχει αποκτήσει σταθερά χαρακτηριστικά ώστε να μπορούμε με ασφάλεια να συμπεράνουμε ότι η νέα επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα συμβάλλει σε μια συνολική αλλαγή στα χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας. Αναλυτικότερα, το 2014 το ποσοστό των επιχειρηματιών που απευθύνονται αποκλειστικά σε εγχώριους πελάτες είναι 41,8% έναντι 43,1% το 2013 ενώ το ποσοστό εκείνων που εξάγουν σε μικρό βαθμό είναι 40,5% σε σύγκριση με 43,1% το 2013 προς όφελος κυρίως των επιχειρημάτων που απευθύνονται κυρίως στην αγορά εξωτερικού.

Η καινοτομικότητα όμως της επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων, όπως αντανακλάται στο ποσοστό των επιχειρηματιών που δηλώνει ποια μερίδα πελατών θεωρεί το προϊόν ή υπηρεσία της επιχείρησης νέο και πρωτοποριακό, είναι χαμηλή. Για το 2014 το ποσοστό των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων που δηλώνει πως κάποιος ή όλοι οι πελάτες θεωρούν το προϊόν/υπηρεσία της επιχείρησης νέο και πρωτοποριακό ανέρχεται στο 37,4%, επίδοση χαμηλότερη από το διαχρονικό μέσο όρο που κυμαίνεται στο 49%. Το εύρημα πιθανόν σε ένα βαθμό να συσχετίζεται με το γεγονός ότι οι νέες επιχειρηματικές προσπάθειες εντοπίζονται πρωτίστως στους τομείς υπηρεσιών προς τον καταναλωτή όπου η καινοτομία προϊόντος ή διεργασιών είναι εκ φύσεως αρκετά περιορισμένη. Από την άλλη πλευρά, αν και το 2014 οι επιχειρηματίες αρχικών σταδίων φαίνεται πως μένουν προσκολλημένοι σε μεγαλύτερο βαθμό στις παλαιότερες τεχνολογίες και διεργασίες (61,9%), αρχίζει σταδιακά να διαγράφεται μια τάση ενίσχυσης των άκρων, καθώς αυξάνεται και το ποσοστό των επιχειρήσεων που κατέχουν τεχνολογία αιχμής.

Η καθιερωμένη επιχειρηματικότητα

Η Ελλάδα καταγράφει έναν από τους υψηλότερους δείκτες καθιερωμένης επιχειρηματικότητας ανάμεσα στις χώρες καινοτομίας (12,8% το 2014). Το συγκεκριμένο εύρημα αντανακλά την πραγματική δομή της ελληνικής οικονομίας στην οποία κυριαρχούν μικρές και ως επί το πλείστον οικογενειακές επιχειρήσεις. Ωστόσο, το ενδιαφέρον είναι ότι ακόμα και μετά από πέντε χρόνια κρίσης - με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη βιωσιμότητα των μικρών επιχειρήσεων - η αντοχή της μικρής (σε μέγεθος) επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα παραμένει αξιοσημείωτη.

Αν και τα δεδομένα του GEM δείχνουν ότι σε όλες τις χώρες το βασικό κίνητρο για την επιχειρηματικότητα είναι η ευκαιρία, η εικόνα αυτή στην Ελλάδα διαφοροποιείται σημαντικά από το 2009 και μετά, εξαιτίας της κρίσης. Τα ποσοστά εκείνων που παραμένουν στον επιχειρηματικό στίβο για λόγους ανάγκης - επειδή δηλαδή κρίνουν ότι δεν έχουν άλλη δυνατότητα εξασφάλισης εισοδήματος - πλησιάζουν πολύ τα ποσοστά εκείνων που παραμένουν με σκοπό την εκμετάλλευση ευκαιριών. Πρόκειται για ένα αρνητικό χαρακτηριστικό της καθιερωμένης επιχειρηματικότητας στη χώρα μας, καθώς περίπου το ένα τρίτο των καθιερωμένων επιχειρηματιών μετά το 2009 δηλώνουν ότι συνεχίζουν να δρουν επιχειρηματικά όχι γιατί επιδιώκουν την εκμετάλλευση επιχειρηματικών ευκαιριών, αλλά επειδή κρίνουν ότι δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσουν τον βιοπορισμό τους σε κάποια άλλη απασχόληση.

Το 2014 σημειώνεται το χαμηλότερο ποσοστό (3,5%) καθιερωμένων επιχειρηματιών που απαντούν ότι όλοι οι πελάτες τους θεωρούν το προϊόν/υπηρεσία που προσφέρουν ως νέο και καινοτόμο, και το υψηλότερο (87,3%) εκείνων που απαντούν ότι κανένας πελάτης δεν το θεωρεί

καινοτόμο. Ωστόσο, είναι εντυπωσιακή η εξέλιξη του άθροισματος όσων θεωρούν ότι όλοι οι πελάτες τους κρίνουν το προϊόν καινοτομικό και όσων πιστεύουν ότι αυτό ισχύει μόνο για κάποιους από τους πελάτες τους. Με το ξέσπασμα της κρίσης, το άθροισμα αυτό μειώνεται ραγδαία από 39,8% το 2008, στο 12,8% το 2014. Με άλλα λόγια, η κρίση έχει επηρεάσει αρνητικά την καινοτομικότητα των καθιερωμένων επιχειρήσεων. Στην ουσία, αυτό έχει συμβεί στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, καθώς το ποσοστό των καθιερωμένων επιχειρηματιών που θεωρούν ότι αντιμετωπίζουν έντονο ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων/υπηρεσιών στις οποίες δραστηριοποιούνται από το ανώτατο σημείο του 88,1% το 2007, πέφτει στο 57,2% για το 2014. Φαίνεται λοιπόν ότι πράγματι, αυτό που έχει συμβεί τα τελευταία χρόνια είναι η μείωση του αριθμού των καθιερωμένων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις αγορές.

Σημαντική είναι η επίπτωση της κρίσης στην υφιστάμενη απασχόληση. Στην περίοδο 2007-2010 το ποσοστό των καθιερωμένων επιχειρηματιών που απασχολούσαν τουλάχιστον έναν εργαζόμενο υπερδιπλασιάστηκε, από το 40% στο 84%. Ωστόσο, στην περίοδο της κρίσης το ποσοστό μειώνεται και πάλι και τα τελευταία χρόνια παραμένει σταθερό λίγο πάνω από το 60%. Ως προς την προσδοκώμενη απασχόληση, είναι εντυπωσιακή η σχεδόν απόλυτη ταύτιση της με την υφιστάμενη. Με άλλα λόγια, φαίνεται ότι οι καθιερωμένοι επιχειρηματίες δεν προσδοκούν ότι θα δημιουργηθούν υψηλότερα επίπεδα απασχόλησης από τα σημερινά.

Η τεράστια πλειονότητα (94,6%) των καθιερωμένων επιχειρηματιών στην Ελλάδα το 2014 είχαν εισόδημα από τη δραστηριότητά τους χαμηλότερο από 40 χιλ. Ευρώ. Μόλις το 4,1% είχαν εισόδημα μεταξύ 40 χιλ. και 60 χιλ., ενώ είναι πραγματικά μηδαμινό το ποσοστό εκείνων που υπερβαίνουν αυτό το επίπεδο. Ωστόσο, ενώ μέχρι το 2009 πάνω από το 80% των καθιερωμένων επιχειρηματιών είχαν εισόδημα πάνω από 60 χιλ. Ευρώ, το ποσοστό αυτό κατακρημνίζεται από το 2010 και φτάνει στα αμελητέα επίπεδα του 2014. Το εύρημα αυτό εξηγεί εν πολλοίς το ότι ο βασικότερος λόγος διακοπής της επιχειρηματικής λειτουργίας, όπως αναφέρουν οι ίδιοι οι επιχειρηματίες κατά 68%, είναι η έλλειψη κερδοφορίας της επιχείρησης. Με αυτό το δεδομένο, είναι αναμενόμενη η σαφής αύξηση του φόβου της αποτυχίας τα χρόνια της κρίσης. Αυτό ισχύει τόσο σε επίπεδο γενικού πληθυσμού, όσο και στο επίπεδο των ίδιων των επιχειρηματιών. Μάλιστα, αυτό δεν αφορά μόνο τους επιχειρηματίες αρχικών σταδίων που τώρα εισέρχονται στον επιχειρηματικό στίβο, αλλά και τους καθιερωμένους. Στους τελευταίους, πάνω από το 60% τα χρόνια της κρίσης δηλώνουν ότι φοβούνται την αποτυχία.